

BIO SUMMIT 2016

Závěrečná zpráva z mezinárodní konference o ekologickém zemědělství Biosummit 2016

BIOSUMMIT, dvoudenní konference o ekologickém zemědělství a biopotravinách se uskutečnila ve dnech 14. - 15. listopadu 2016 v Praze na půdě Ministerstva zemědělství. Konference přilákala více než 250 účastníků nejen z České republiky, mezi hosty byli i zástupci z dalších 13 zemí (Albánie, Bulharsko, Estonsko, Chorvatsko, Litva, Německo, Maďarsko, Polsko, Rakousko, Slovensko, Srbsko, Švýcarsko, Ukrajina).

Organizátorem konference byla obecně prospěšná společnost Felicius, která tuto prestižní konferenci zastřešila již potřetí. První Biosummit pod vedením Felicius, o.p.s. se konal v roce 2011. Tehdy šlo o odbornou mezinárodní diskuzi, která se uskutečnila v prostorách Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Druhý Biosummit byl již uspořádán na půdě Ministerstva zemědělství, jako jedna z úvodních akcí pravidelné propagační kampaně „Září – měsíc biopotravin“. S ohledem na narůstající počet akcí a událostí s tematikou ekologického zemědělství a biopotravin (<http://www.mesicbiopotravin.cz/kalendar-akci/>), soustředěných právě na měsíc září, byl pro třetí ročník Biosummitu vybrán až listopadový termín roku 2016. Felicius, o.p.s. je připraven zrealizovat konferenci opět v závěru roku 2017 a využít ji také jako prostor pro sdílení nových informací ze světového kongresu IFOAM, který proběhne v Indii ve dnech 9. -11. listopadu 2017 (<https://owc.ifoam.bio/2017>).

Partnery Biosummitu 2016 byly: Ministerstvo zemědělství ČR, ÚKZÚZ, Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ), PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Bioinstitut, IFOAM EU Group, FiBL Švýcarsko, FiBL Austria, ÖMKI Maďarsko, Bioland Bayern, LFL Bayern, Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu (DODR Polsko), Biofarma Skřeněř, Ekofarma Olešná, PRO-BIO, obchodní společnost s r. o., Fresh&Tasty. Odbornými garanty Biosummitu, zajišťujícími obsahovou náplň přednášek, byli Jiří Urban (ÚKZÚZ) a Andrea Hrabalová (ČTPEZ), kteří se ujali i moderování celé konference.

Cíl konference a hlavní témata

Cílem konference je zpřístupnit odborné i široké veřejnosti nové poznatky a trendy z oblasti ekologického zemědělství z České republiky i zahraničních pracovišť. Snahou je propojit klíčové osobnosti z řad politiků a státní sféry, zemědělských zájmových i profesních organizací, vědeckých institucí i obchodních společností a podnítit výměnu názorů.

Letošní konference byla rozdělena do šesti tematických bloků, které se postupně věnovaly následujícím tématům:

- Nové výzvy pro EZ
- Hlavní bariéry a příležitosti rozvoje EZ v ČR a ve vybraných evropských zemích
- Dobré příklady fungující praxe
- Ekologické zemědělství a jeho produkční potenciál
- Spolupráce ve výzkumu a poradenství
- Stav českého EZ sektoru v roce 2016 a plány do roku 2020

Na konferenci vystoupily zajímavé osobnosti a odborníci z ekologického zemědělství: Beate Huber (náměstkyně ředitele FiBL, CH), Jan Plagge (prezident Bioland a viceprezident IFOAM EU Group, DE), Marco Schlüter (expert EZ a dřívější ředitel IFOAM EU Group, DE), Jan Gallas (ředitel odboru EEZ MZe, CZ), Dora Drexler (ÖMKi, HU), Thomas Rech (MZe, AT), Merit Mikk (EOFF, EE), Božena Maziarska (náměstkyně ředitele DODR Wrocław, PL), Andrea Hrabalová (ČTPEZ, CZ), Magdalena Lacko-Bartošová (SPU Nitra, SK), Tomáš Zídek (ekofarma Skřeněř, CZ), Miloš Pátek (družstvo České biolméko, CZ), Michal Ptáček a Stanislav Šindler (ekofarma Javorník-CZ, CZ), Daniel Jurečka (ředitel ÚKZÚZ, CZ), Oleksander Yushchenko (majitel Galeks Agro Ukrajina), Klaus Wiesinger (LfL Bayern, DE), Přemysl Čech (ekofarma Čechovi, CZ), Andreas Kranzler (ředitel FiBL Austria, AT), Dominika Jankowska (DODR Wrocław, PL), Toralf Richter (oddělení mezinárodní spolupráce FiBL, CH), Zdeněk Perlinger (předseda Svazu PRO-BIO, CZ), Hana Šejnohová (ÚZEI, CZ), Josef Hanibal a Vladimír Kostlivý (ÚZEI pracoviště FADN, CZ), Jiří Urban (ÚKZÚZ, CZ).

Shrnutí prezentací

První den konference byl věnován převážně politickým tématům. Diskutovány byly zejména výzvy nově stojící před ekologickým zemědělstvím – jeho současná a budoucí role v evropské zemědělské politice, role v udržitelné produkci bezpečných potravin a jeho potenciál v environmentální oblasti. Jednání zahájil **Pavel Sekáč**, náměstek pro řízení Sekce pro společnou zemědělskou a rybářskou politiku EU. Pan náměstek připomněl, že akce tohoto typu jsou pro státní správu důležité, neboť diskutují témata, která mohou být pro instituce inspirativní a mohou pojmenovat, co se od státní správy očekává a co by mohla pro sektor udělat, aby byl funkční. Konference a podobné akce by se měly zaměřit na tři základní otázky: 1) konkurenceschopnost (do EZ je nutné implementovat moderní myšlenky, výsledky vědy a výzkumu), 2) edukace veřejnosti (je nutné komunikovat výhody EZ, umět precizně pojmenovat silné argumenty při čerpání finančních prostředků a edukovat veřejnost), 3) legislativa (pro zákonodárce jsou důležité reflexe a reakce z praxe).

Po úvodním slovu vystoupila **Beate Huber** (náměstkyně ředitele FiBL, CH) s příspěvkem týkajícím se přínosu ekologického zemědělství k udržitelné místní i globální bezpečnosti potravin. FiBL, dnes největší výzkumný ústav ekologického zemědělství v Evropě, byl založen v roce 1973. Nyní má ve Švýcarsku 160 zaměstnanců a desítky dalších pak v jiných zemích (30 v Německu, 20 v Rakousku, 60-80 studentů). V současné době běží přes 300 projektů ve Švýcarsku a v rozvojových zemích. V Německu a v Rakousku momentálně funguje dalších 50 projektů. Rozpočet ústavu činí 23 milionů EUR ve Švýcarsku, 3 miliony EUR v Německu a 1,5 milionu EUR v Rakousku. Výzkumný ústav je podporován také částečně ze strany státu, což napomáhá stabilizaci. Dalšími tématy vystoupení B. Huber byly vývoj ekologického zemědělství od etapy Organic 1.0 po dnešní koncept Organic 3.0 a inovace v ekologickém zemědělství s přihlédnutím k sociálním, ekonomickým, technickým a technologickým inovacím.

Následující řečník - **Jan Plagge** (prezident Bioland a viceprezident IFOAM EU Group, DE) představil Vizi EZ pro Evropu v roce 2030 (dokument ke stažení na <http://www.ifoam-eu.org/en/what-we-do/vision-2030>). Dokument, který vypracoval IFOAM EU Group, si mimo jiné klade za cíl dosažení 50% podílu zemědělské půdy obhospodařované dle principů EZ v EU. Tématem jeho vystoupení byla budoucnost EZ v Evropě, přičemž se věnoval zejména příležitostem, rizikům a výzvám, kterými se ekologický sektor bude muset zabývat. Jan Plagge zmínil, že existuje mnoho dobrých příležitostí pro rozvoj ekologického sektoru a věří, že lze

dosáhnout i více než 50% podílu zemědělské půdy obhospodařované dle principů ekologické produkce a může existovat prostředí, kde je bohatší biodiverzita, více farem, více pracovních příležitostí i příjmů a méně znečištěné životní prostředí.

Shrnutím bariér a příležitostí rozvoje EZ v zemích střední a východní Evropy (SVE) pak navázal **Marco Schlüter**, který jako bývalý ředitel IFOAM EU (2003 – 2014) stojí za významným posílením ekozemědělského sektoru v Evropě. M. Schlüter uvedl, že rozvoj EZ z pohledu ploch je v řadě nových členských zemí (EU13) významný, avšak slabinou a společným rysem je málo rozvinutý domácí trh s biopotravinami. Ve své prezentaci se zabýval důvody tohoto dilematu. Za klíčový považuje odlišný historický vývoj EZ, kdy nové členské státy vstupují již do určitého systému, který byl vyvinut dříve a se kterým nemusí být ztotožněny. V zemích EU15 byl rozvoj EZ podporován tzv. odspodu - od farmářů a spotřebitelů. Naopak v nových členských zemích je rozvoj EZ realizován tzv. shora - přejímáním dotačních pravidel EU a akceptováním legislativních předpisů. Pojmenoval čtyři skupiny hlavních bariér rozvoje EZ v zemích SVE: kapacity, spotřebu, infrastrukturu a politicko-legislativní zázemí, přičemž za stěžejní považuje budování kapacit nutných k vytvoření silné fungující struktury zástupců EZ sektoru. V této oblasti se snaží pomoci i IFOAM koordinací tzv. kulatých stolů s cílem podpořit kapacity v jednotlivých zemích přes větší zapojení se do mezinárodních sítí.

O situaci ekologického zemědělství v ČR i o plánech a vizích do budoucna hovořil **Jan Gallas** (ředitel odboru environmentálního a ekologického zemědělství, MZe). Dalším tématem byla i role spotřebitelů a možnosti zvýšení odbytu bioprodukce na domácím trhu, kdy zhruba jedna třetina produkce z ekologického zemědělství je vyvezena do zahraničí a významná část je prodávána v ČR na konvenčním trhu (10 až 70 % dle komodity). MZe v tomto ohledu plánuje projekty, které by měly tuto situaci zlepšit. Vychází přitom z Akčního plánu ČR pro rozvoj EZ v letech 2016 - 2020, kde opatřením s nejvyšší prioritou je realizace propagace a osvěty pro EZ a biopotraviny. Plánováno je od roku 2017 spuštění tříleté osvětově-propagační kampaně zaměřené na EZ a biopotraviny, administrované SZIF podobně jako u značek Klasa a Regionální potravina. V přípravě jsou i další projekty na rozvoj odbytu bioprodukce a zavádění biopotravin ve veřejném stravování.

Moderovaná beseda

V rámci odpolední moderované besedy se zástupci zemí V4 spolu se zástupci Estonska, Rakouska a Německa podělili o své zkušenosti s fungováním EZ v jednotlivých zemích. **Dora Drexler** (ÖMKI, HU), **Božena Maziarska** (DODR Wrocław, PL), **Magdaléna Lacko-Bartošová** (SPU Nitra, SK), **Andrea Hrabalová** (ČTPEZ, CZ), **Thomas Rech** (MZe, AT), **Merit Mikk** (EOFF, EE), **Klaus Wiesinger**, (LfL Bavorsko, DE) spolu s moderátorem Marco Schlüterem analyzovali hlavní milníky ve vývoji EZ v dané zemi, faktory úspěchu a naopak největší bariéry při rozvoji EZ za posledních 10 let a aktuální výzvy či aktivity plánované k realizaci pro nadcházející období.

Příklady z praxe

Na závěr prvního jednacího dne se představily dobré příklady fungující praxe v ČR. **Tomáš Zídek z Biofarmy Skřeněř** se podělil o vlastní zkušenosti a hlavní překážky při pěstování a odbytu biozeleniny, nyní navíc ještě z přechodného období, a zdůraznil potřebu spolupráce mezi jednotlivými producenty i mezi producenty a odběrateli. **Miloš Pátek z družstva České biomléko** referoval na téma „Sdružování se vyplácí“. Družstvo vzniklo v roce 2012 a založení inicioval PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců pro potřeby svých členů z důvodu nízké

poptávky po biolméku ze strany domácích mlékáren. Zejména díky jeho činnosti byla v roce 2015 zhruba třetina vykoupeného biolméka v ČR vyvezena do Německa a tím družstvo pomohlo stabilizovat výkupní ceny biolméka rovněž u nás. **Stanislav Šindler a Michal Ptáček** představili **ekofarmu JAVORNÍK-CZ s.r.o.**, která získala ocenění Nejlepší sedlák Svazu PRO-BIO 2016. Ekofarma je důkazem, že ekologické zemědělství je řešením nejen pro malé rodinné farmy, ale také pro podniky o rozloze stovek hektarů a s několika desítkami zaměstnanců. Farma hospodaří na cca 1 750 ha v podhorské oblasti CHKO Bílé Karpaty a mimo klasickou zemědělskou prvovýrobu se věnuje řadě doplňkových činností jako je zpracování vlastního biolméka (je mj. jediným výrobcem bio hermelínu v ČR), výroba špaldového pečiva, plánována je také vlastní bourárna jako finalizace chovu skotu masného plemene Simental. Farma provozuje také pilu, čerpací stanici, obchod i ubytování.

***

Druhý jednací den konference zahájil **Jiří Bakalík** - státní tajemník Ministerstva zemědělství, který připomněl, že biofarmář či bioproducent ve srovnání s konvenčními zemědělci musí spotřebitele navíc přesvědčit o své filozofii, a přesvědčit zákazníky, že to, co pro ně na své farmě či ve svém podniku připravuje, má určitý bonus či hodnotu navíc. A to je úkolem všech zúčastněných – přesvědčit společnost a naučit ji tuto hodnotu rozeznat a ocenit. Na úvodní řeč navázal **Daniel Jurečka**, ředitel ÚKZÚZ, který zmínil, že právě podpora udržitelného zemědělství je jedním z cílů Strategie rozvoje ÚKZÚZ pro období 2016-2020. V prezentaci představil rozsah činností, které ÚKZÚZ pro EZ sektor v současnosti provádí, počínaje úředními kontrolami (od r. 2010) přes odběry vzorků a možnosti analýz ve vlastních akreditovaných laboratořích, správu elektronické databáze bioosiv a udělování výjimek, po tvorbu seznamu doporučených odrůd a pokusnickou činnost.

Produkční potenciál

Následující mluvčí se zaměřili na produkční potenciál ekologického zemědělství na příkladech z Ukrajiny, Bavorska a ČR.

Oleksander Yushchenko, generální ředitel společnosti GALEKS - AGRO, zdůraznil, že i přes hospodářské a politické problémy Ukrajiny, absenci vládní podpory, neexistenci dotací a legislativy, lze prostřednictvím ekologického systému hospodaření dosáhnout dobrých výsledků jak v rostlinné, tak i v živočišné výrobě. Je však nutné se na ekologické hospodaření dívat jako na určitý druh filosofie, dodržovat striktně osevní postup, doplňovat organickou hmotu do půdy, brát hospodaření komplexně. Podnik funguje od roku 2008 a hybnou silou, která sehrála v rozvoji podniku důležitou roli, byl vynikající správně zvolený tým lidí a švýcarsko-ukrajinský projekt pro rozvoj EZ na Ukrajině. Podle O. Yushchenka je technická podpora důležitější než podpora finanční. Jak dále doplnil **Josef Kučera** z ČMSCH, podnik GALEKS AGRO je dnes největším chovatelem českého strakatého skotu v zahraničí a funguje jako modelová ekofarma. V ČR chybí podobný modelový podnik, na kterém by se mohli zemědělci přesvědčit, že v EZ lze hospodařit při téměř srovnatelných ukazatelích produkce a užitkovosti jako v konvenci.

Výsledky dlouhodobého ekologického pokusu zaměřeného na využití různých osevních postupů v EZ představil zástupce Bavorského státního výzkumného centra pro zemědělství **Klaus Wiesinger** (LfL Bayern). Výsledky pokusů jednoznačně potvrzují, že střídání plodin má zásadní vliv na výnosy a kvalitu produkce, choroby, škůdce i obsah humusu. V konečném důsledku pak osevní postupy determinují příspěvek na úhradu, a tím i celkovou úspěšnost

rostlinné produkce. Samotná prezentace se zaměřovala především na výnosy a kvalitu rozdílných krátkých osevních sledů (3 až 5leté sledy).

Produkční potenciál ekologického hospodaření na orné půdě v podhůří Jeseníků přijeli představit **manželé Čechovi**, kteří začali hospodařit v roce 2001. Postupně zjistili, že malá rodinná farma nemá šanci v produkci soutěžit s konvenčními velkými podniky v okolí, které dosahují jednak úsporu nákladů z rozsahu, ale i bonusy a slevy na vstupy (hnojiva, postřiky). Proto byl vstup do EZ alternativou. V současné době Čechovi hospodaří na téměř 200 ha, z toho 3/4 tvoří orná půda. Farma se aktivně podílí na aplikovaném výzkumu. Mezi již realizované projekty patří zkoušení odrůd v režimu EZ pro SDO (ÚKZÚZ), poloprovozní pokusy s pěstováním LOS (Agritec, s. r. o.) a pěstování minoritních plodin v projektu Healthy Minor Cereals (VÚRV). Farma je také jednou z prvních ekofarem zapojených do projektu NAŠE BIOFARMA. Jde o projekt PRO-BIO obchodní společnosti s. r. o. spuštěný v roce 2013 s cílem nabízet ryze české biopotraviny s jasným původem.

Poradenství

Své zkušenosti z praktického přenosu výsledků výzkumu do praxe a různých forem poradenství představili zástupci z Rakouska, Polska a Švýcarska.

Blok věnující se poradenství zahájil **Andreas Kranzler** (ředitel pobočky FiBL v Rakousku). A. Kranzler je vedoucím projektu Bionet, jehož cílem je dlouhodobé budování spolupráce mezi praxí, výzkumem a poradenstvím. Forma testování vědeckých poznatků v reálném prostředí ekofarem přímo na základě jejich potřeb a požadavků je v Rakousku úspěšným modelem pokusnictví a sdílení zkušeností a ukazuje se jako praktický nástroj rozvoje EZ zejména na orné půdě. V síti testovacích farem Bionet je dnes zapojeno 70 podniků, z nichž na 10 jsou realizovány inovace. Na vytvořenou síť farem se nabalují další projekty, např. mezinárodní projekt (www.ok-net-arable.eu) „Výměna znalostí v rámci ekologického hospodaření na orné půdě“ v rámci H2020, jehož jsou partnery. Fungování systému přenosu informací do praxe v Rakousku je vzorem i pro ČR.

Organizaci poradenské služby pro EZ v Polsku přiblížila **Dominika Jankowska** ze státního poradenského centra (DODR we Wrocławiu). Poradenský systém Polska lze označit jako smíšený (státní i privátní poradci) a je organizován ve třech úrovních: na národní úrovni funguje Státní zemědělské poradenské centrum Brwinów; na regionální úrovni pak státní zemědělská poradenská centra v každém z 16 vojvodství (naše kraje) s cca 300 poradenskými týmy; současně existují soukromé akreditované poradenské subjekty financované z PRV. V současné době pracuje v národním poradenském centru okolo 200 zaměstnanců a na regionálních centrech téměř 4 000 akreditovaných poradců. S ohledem na snižující se státní rozpočet jsou poradenská centra financována státem již jen z 50 %. Zbylou část rozpočtu získávají z rozpočtů vojvodství, opatření PRV a zhruba čtvrtinu nákladů si hradí zemědělci.

Toralf Richter (FiBL - oddělení mezinárodní spolupráce, CH) pracuje jako senior konzultant pro rozvoj trhu ekologických produktů. Angažuje se v projektech na Ukrajině, v Makedonii, Albánii, Srbsku, Bosně a Hercegovině a v Abu Dhabi. Na Ukrajině je ekologické zemědělství poměrně mladým oborem a producenti potřebují pomoci v řadě oblastí. Ve své prezentaci popsal aktivity FiBLu napomáhající rozvoji EZ na Ukrajině. Postřehem z poradenské praxe je skutečnost, že farmář přijímá více rady od jiných farmářů než od poradců. Proto se snaží pomoci farmářům, aby si mohli pomoci navzájem, tj. vytvořit ukázkové farmy, propojit je

s ostatními podniky v regionu, zprostředkovat setkávání a naučit je spolupracovat a sdílet vzájemně zkušenosti i informace.

Stav ekologického zemědělství v ČR

V závěrečném bloku konference zazněly informace o stavu českého ekologického zemědělství a jeho vyhlídkách do roku 2020. Předseda PRO-BIO Svazu shrnul hlavní události v sektoru a aktivity plánované na další nejbližší období. Zástupci ÚZEI (hlavní instituce věnující se sběru dat o EZ v ČR) představili detailní přehled o vývoji ekologické rostlinné a živočišné produkce v ČR a poprvé byly prezentovány informace o ekonomické výkonnosti odvětví EZ z dat FADN a srovnání se sousedními zeměmi.

Příspěvek **Zdeňka Perlingera** (PRO-BIO Svaz) byl věnován zejména vývojovým etapám a současnému stavu ekologického zemědělství v ČR. V současné době je vývoj EZ poněkud pomalejší, což lze přisuzovat zejména skutečnosti, že kromě aktivistů, nevládních organizací a drobných farmářů se do něj nově zapojují i velké obchodní řetězce a celý systém je mnohem komplikovanější. EZ je dnes již součástí běžného života mnoha rodin, je podepřeno legislativou a současně jde o komerčně velmi zajímavé odvětví. Značka „BIO“ si stojí poměrně dobře. Nejsme svědky zásadních skandálů týkajících se záměny bioproduktů s produkty bez certifikátu. Lze říct, že společnost značce BIO důvěřuje a o produkty s tímto označením má zájem. V prezentaci byla zmíněna řada bariér i příležitostí pro budoucí rozvoj EZ a zopakována byla potřeba osvětové kampaně, která by vysvětlovala myšlenku značky „BIO“, že zde není jen pro člověka, ale především pro naše životní prostředí. Vysloveno bylo přání, aby si toto každý uvědomil ve chvíli, kdy realizuje své nákupy v supermarketu a rozhoduje se jen podle ceny potravin a bez zájmu, odkud potraviny pocházejí. V této „odpovědnosti“ ještě hodně zaostáváme za západními státy.

Hana Šejnohová (ÚZEI) představila údaje o vývoji objemů rostlinné a živočišné produkce ekofarem, jež jsou pravidelně zjišťovány na ÚZEI. U vybraných komodit byl graficky znázorněn vývoj produkce od roku 2009, objem prodeje versus uplatnění na farmě, podíl uplatnění v bio kvalitě a podíl exportu. Např. u obilovin jako hlavní plodiny na orné půdě vzrostla produkce od roku 2009 o téměř 40 % na zhruba 60 tis. tun. Na trh se dostane cca 60 % produkce, zbylých 40 % zůstává na farmách nejčastěji jako krmivo. Do zahraničí míří 40 % prodané produkce a v bio kvalitě se daří zobchodovat v průměru 75 %. U hovězího masa vzrostl objem produkce z 3 na 6 tis. tun a každoročně narůstá podíl prodeje masa v kvalitě bio (33 % v roce 2014). Dle údajů ÚZEI je na domácím trhu uplatněno zhruba 70 % hovězího biomasa. Tyto údaje se netýkají prodeje zástavu, který míří výhradně do zahraničí a většinou bez certifikátu.

Josef Hanibal a Vladimír Kostlivý (pracoviště FADN, ÚZEI) informovali o šetření FADN, která slouží v rámci Evropské unie jako primární zdroj informací o ekonomické situaci zemědělských podniků. Příspěvek prezentoval shrnutí hodnocení ekonomiky jednotlivých výrobních zaměření ekologických podniků, porovnání výsledků ekologických a konvenčních zemědělců a porovnání ekonomiky ekofarem ČR s vybranými zeměmi EU. Rozšíření vzorku farem ve FADN o ekofarmy probíhá od roku 2011 a v současnosti je v šetření zapojeno 230 ekofarem, čímž se ČR řadí mezi výběrové země, které umí v rámci standardního výstupu FADN zhodnotit zvlášť ekonomiku EZ sektoru.

Role moderátora celé akce se zhostil **Jiří Urban**, ředitel Sekce rostlinné výroby ÚKZÚZ a zároveň jeden ze spoluzakladatelů ekologického zemědělství v České republice, který v závěru konference vedl diskusi s účastníky o produkčních možnostech ekologických farem, výši cen biopotravin v maloobchodu, modelových farmách a o tématech pro příští ročník Biosummitu.

Více o programu a spíkrech najdete na webu konference: www.biosummit.eu

Detailní výstupy konference včetně prezentací budou zveřejněny na přelomu ledna a února 2017 jak přímo na webu konference, tak na webu Bioinstitutu: www.bioinstitut.cz

Zpracovala Andrea Hrabalová v rámci projektu Propagace ekologického zemědělství na podkladě konference Biosummit 2016, realizovaného Bioinstitutem, o.p.s. za finanční podpory MZe.

